



T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih : 17.11.2022
Sayı : 3780

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanlığı
Tarih: 17/11/2022 14:03
Sayı: E-120.10-1114701



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Her geçen gün artan çocuk işçiliğinin sebeplerinin ve çalışan çocukların yaşadığı sorunların tespit edilmesi ve bu sorunların çözümlerinin belirlenebilmesi amacıyla Anayasanın 98, TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve talep ederiz. 16.11.2022

Seyit Toran
Ordu Mr.

Vuzan Sahin -
Hatay Mr.

Av. Mahmut TANAL
İstanbul Milletvekili

Ayhan Sarut
Adana Mr.

A. Tuncay DZKAN
12mr Mr.

Ömer Fethi Gerner
Nizgöle

Gamze TASCER
Antara Mr.

Mehmet Dolat
12mr Mr.

Ali Fazıl KASAP
Kocahya Mr.

İRFAN RAPAN

Serkan Topal
Hatay Mr.

Orhan Sömer
Adana Mr.

Nurhayat Altaca Kocayolu

Bursa Mr.

Av. Dr. M. Serhan TANKILI
İstanbul Mr.

Burak Erbay
Muğla Mr.

Mürsel ALBAN
muğla Mr.

Okan GATANCI
Etiler Mr.

Su-Metkin DÜZGÜN
Adana Mr.

Kemal ZEİBEK
Samsun Milletvekili



GEREKÇE

Çocukları korumak ve yaşam koşullarını iyileştirmek adına 20 Kasım 1989 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 'Çocuk Haklarına Dair Sözleşme' imzalanmış ve o tarihten günümüze 20 Kasım, 'Dünya Çocuk Hakları Günü' olarak ilan edilmiştir.

Çocukların yetişkinlerden daha farklı ve kapsamlı haklara sahip olması gerçeğinden yola çıkan BM, 'Çocuk Haklarına Dair Sözleşme' ile çocuk haklarını güvence altına almayı hedeflemiş ve taraf devletleri kendi iç hukuklarında değişim yapmaya zorlamıştır. Türkiye'nin de taraf olduğu Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, halen dünya genelinde en fazla ülkenin kabul ettiği insan hakları belgesidir. 197 devletin imzaladığı ve çocuk hakları konusunda yükümlülük altına girmeyi taahhüt ettiği bu önemli belge, çocuklar için daha iyi bir dünya yaratabilmek açısından önemli bir dayanak olmayı sürdürmektedir.

Küresel bir sorun olan çocuk işçiliğini önlemek amacıyla yine Birleşmiş Milletler tarafından 12 Haziran, Dünya Çocuk İşçiliği ile Mücadele Günü ilan edilmiştir. Çocuk işçiliğinin başlıca sebepleri arasında yoksulluk ve işsizlik gelmektedir. Bu hususlar nüfus, göç, eğitim düzeyi, ekonomik gelişim ve sosyal kalkınma kavramlarıyla doğrudan ilgilidir ve çocuk işçiliğinin temel sonuçlarından biri ise eğitimdeki devamsızlıktır.

Uluslararası Çalışma Örgütü'ne (ILO) göre çocuk işçiliği; çocukları çocukluklarını yaşamaktan alıkoyan, potansiyellerini ve saygınlıklarını eksiltен, fiziksel ve zihinsel gelişimlerine zarar verici işlerde istihdam edilmesi olarak ifade edilmektedir. BM Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), çocuk işçiliğini "Çocuğun yaşına ve işin türüne bağlı olarak, minimum çalışma saatini aşan ve çocuğa zararlı olan iş" olarak tanımlamıştır. Yoksulluk, göç, eğitim, işsizlik, denetimsizlik, mevzuatlardaki, denetimlerdeki eksiklikler ve işverenlerin ucuz emek olarak gördüğü çocuk iş gücü talebi, çocuk işçiliğinin belli başlı diğer sebeplerindendir. Yaş grubuna göre çocuk işçilik oranlarına bakıldığında çoğunlukla yaşça küçük olan grubun gelişimlerine uygun olmayan işlerde yer aldığı görülmektedir.

Kayıt altına alınmamış durumlar dikkate alındığında, çocuk işçiliğinin önünü kesmek için küresel ve yerel ölçekte çok daha fazla denetimin ve iş birliğinin gerekli olduğu açıktır. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) son olarak yaptığı "Çocuk İşgücü Araştırması"nda, ülkemizde 5-17 yaş grubunda çalışan çocuk sayısının 720 bin olduğu belirtilmektedir. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi'nin (İSİG), 2021 verilerine göre çocukların yüzde 30,8'i tarım, yüzde 23,7'si sanayi, yüzde 45,5'i ise hizmet sektöründe çalışırken, geri kalan yüzbinlerce çocuk sokakta, küçük ve orta ölçekli işletmelerde, ağır ve tehlikeli işlerde sömürülmektedir. Türkiye'de çalıştırıldıkları işyerlerinde yaşamını yitiren çocukların sayısında her yıl artış yaşanmaktadır.. İSİG Meclisi'ne göre, 2013 ile 2021 yılı arasında en az 513 çocuk, çalıştırıldıkları işyerlerinde yaşamını yitirdi.

Aynı araştırmaya göre bu yıllar arasında, tarım-orman işkolunda 294 ölüm, inşaat işkolunda 50 ölüm, metal işkolunda 37 ölüm, konaklama işkolunda 23 ölüm, ticaret işkolunda 21 ölüm meydana geldi. Büyükşehirlere doğru başlayan göçlerde ve yoksulluktaki artış çocuk işçiliğini arttıran en temel sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.



Küresel çapta yapılan çalışmalara rağmen çocuk işçi rakamları hâlâ çok yüksek seyretmektedir. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve UNICEF verilerine göre çocuk işçi olarak çalıştırılan çocukların sayısı son dört yılda 8,4 milyon artarak dünya çapında 160 milyona yükselmiştir. Çocukların sömürü aracı olarak kullanılması, beraberinde çocuğun eğitim hayatından kopmasını getirmekte, çocuğun ihmal ve istismarının başlangıcını da çocuğun eğitim hayatından koparılması oluşturmaktadır. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi'nin (İSİG) 2022'de yayınladığı rapora göre, Türkiye'de en az 2 milyon çocuk işçi bulunmakta, bu sayı yaz aylarında 5 milyona yaklaşmaktadır. Çalışan çocukların bir bölümü tarım sektöründe ucuz iş gücü, bir bölümü de ücretsiz aile işçisi olmaktadır. Artan yoksulluk ve işsizlik nedeniyle aileleriyle birlikte göç etmek zorunda kalan çocuklar göç ettikleri şehirlerde çocuk işçi olarak çalışmak zorunda bırakılmaktadır.

Kız çocukları da benzer nedenlerle eğitim öğretimden uzaklaşarak erken evliliğe sürüklenmekte, kayıt dışı işgücü oluşturmaktadır. Kız çocuklarının yaptıkları işlerin büyük çoğunluğu evde yapılan ücretsiz ev işleri şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Çocukların çocukluk dönemlerini yaşayabilmelerini sağlamak, onları her türlü fiziksel, duygusal, ekonomik ve cinsel istismardan korumak; anne, baba ve çocukların bakımıyla yükümlü olanların yanı sıra devlet ve toplumun ortak sorumluluğudur.

Çocuk işçiliği sorunu Türkiye'de katlanarak büyürken, geçtiğimiz günlerde Hatay'ın Erzin ilçesinde çalıştığı narenciye fabrikasında paketleme makinesine kıyafetini kaptıran 14 yaşındaki çocuk işçi Diele Nur Selçuk, hayatını kaybetmiştir. Son 9 yılda en az 571 çocuk iş kazalarında can vermiştir. Yapılan kanuni düzenlemelerle 4857 sayılı İş Kanunu'nun 71. Maddesinde belirtildiği üzere "On beş yaşını doldurmamış çocukların çalıştırılması yasaktır." Çocukları çalıştırma yasağına uymayan veya gece işlerinde çalıştıranlar hakkında 4.173 TL idari para cezası uygulanmaktadır. Ancak para cezaları her yıl yeniden değerlendirme oranında (YDO) artırılmakta ve YDO genellikle enflasyonun altında kaldığı için para cezası da giderek caydırıcı olmaktan çıkmaktadır.

Türkiye'de çocuk işçiliğine dair kapsamlı politikalar oluşturularak, gerekli çalışmaların ortaya konulması ve çocuk işçiliğinin önlenmesi adına TBMM bünyesinde bir araştırma komisyonunun ivedilikle kurulması gerekmektedir. Araştırma önergemiz kabul edilerek çalışmanın tamamlanması sonucunda; ülkemizdeki çocuk işçi oranı, çocuk işçilerin içinde bulunduğu elverişsiz koşulların tespiti yapılabilecektir. Çocuk işçi çalıştırılmasına ilişkin mevzuat ve yaptırımların ne derece etkili olduğu ve yapılması gereken düzenlemeler tespit edilecektir.

